

РЕЦЕНЗИЯ

за доц. дфсн Нако Райнов Стефанов

за присъждане на научното звание професор

по обявения конкурс за професор по 2.3. – направление **Философия**
(*Философски аспекти на развитието на страните от Източна Азия*), ДВ,
бр.33 от 26.04.2011 г.

Рецензент: проф. дфн Александър Викторов Федотов

Доц. дфсн Нако Стефанов е представител на онази група български изтоковеди, които са завършили изключително успешно Санкт-Петербургския държавен университет в Русия и оттогава не по-малко успешно се занимават с научна и преподавателска дейност в България. Причините за това са главно две: блестящото образование в Санкт-Петербург и личните качества на самия Нако Стефанов.

Днес Нако Стефанов е един от водещите учени у нас и в Източна Европа в областта на японското управление, развитието на японските и източноазиатските стопански организации и модели. В продължение на повече от двадесет години той е уважаван и търсен преподавател-японист в Софийския университет „Св. Климент Охридски” (Катедра „Езици и култури на Източна Азия”, ФКНФ), както и в Техническия университет – София, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” и НБУ.

Творческата биография на Нако Стефанов е свидетелство за неговата необичайно висока научна, преподавателска и обществена активност, широка и задълбочена компетентност в областта на държавното и стопанското управление, макроикономиката и политическия живот, а също така по въпросите на качество, производителност и мениджмънт. Впрочем, този списък може да бъде продължен...

Доцент Нако Стефанов е доктор по история (Институт по изследване на Изтока – Институт востоковедения, Москва, 1984) и доктор на философските науки (Софийски университет „Св. Климент Охридски”, 2010). Зад гърба му са няколко постдокторски специализации у нас и в чужбина, участие в многобройни национални и международни научни конференции и симпозиуми. Той е носител на

няколко награди и отличия за принос в развитието на управление и качество в България.

Към това изброяване трябва да добавя, че Нако Стефанов е член на Изпълнителния комитет на Европейската асоциация по персонален мениджмънт (на обществени начала), бивш изпълнителен директор на Националния съюз на директорите и специалистите по персонала (НСДСП, на обществени начала), член на Съюза на учените в България, член на Клуб 9000, член на Съюза на специалистите по качеството в България, ръководител на катедра „Езици и култури на Източна Азия“, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“. Впрочем, и този списък може да бъде продължен...

Самото обстоятелство, че Нако Стефанов е „пионер“ в изследването на японския икономически модел, както и на модела на догонващото пазарно развитие на страните от Източна Азия – в България, ми дава основание да разглеждам цялата му научна продукция като иновационна и с очевиден приносен характер. Интересното в случая е, че сериозният изследовател-японист, Нако Стефанов през последните десет-петнадесет години много активно и успешно се занимава с изучаването на икономическите проблеми в цяла Източна Азия, най-вече в Република Корея и Китай. Както се знае, „пионерските лаври“ си остават за цял живот, но ученият Нако Стефанов не се задоволява с това: той демонстрира блестящ напредък в анализирането на цялостната общественно-икономическа ситуация в Източна Азия, прави съпоставяне и сравнение между японския стопански модел и „догонващите“ икономики на редица източноазиатски държави. Напълно естествено, във фокуса на неговото аналитично внимание попадат преди всичко Япония, Република Корея и Китай – страни, които демонстрират оригинални, а понякога и уникални икономически решения даже по време на световната стопанска криза.

И още един нов момент в научно-изследователската дейност на Нако Стефанов, който забелязвам напоследък – интересът му към философското и културологичното осмисляне на феномена „японско управление“. За мен това внимание към тълкуването на първопричините на сегашните икономически успехи на японското общество е напълно обяснимо и закономерно: изтоковедите знаят

много добре, че на Изтока първопричините или основанията винаги са комплексни. Често неделими на отделни аспекти или нюанси, те представляват напълно очаквано следствие в цикличното развитие на традиционните в миналото (а защо не и понастоящем?) общества. Японското не прави изключение, нито пък корейското или китайското!¹

Верен на изградените от самия него традиции, Нако Стефанов участва в този конкурс с повече от двадесет статии и студии, но и с хабилитационен труд на тема „Иновационното развитие на страните от Източна Азия – Япония, Република Корея и Китай – философско осмисляне”. На повече от двеста страници авторът разглежда и съпоставя иновационните модели на Япония, Република Корея и Китайската народна република, като фактически за първи път не само у нас, но и в Източна Европа описва най-специфичните черти на всеки национален модел. Този труд се отличава с добра тематична балансираност, което позволява на неговия автор да осмисли от философска гледна точка цялостния опит на посочените източноазиатски държави в иновационното им развитие. Ще кажа обаче, че тук, освен философския, бих използвал и културологичен подход, който ми се струва по-меродавен по принцип, а пък и задължително съдържа във себе си философски аспект.

Нако Стефанов не е само блестящ познавач на теоретичните проблеми на иновационното развитие, но и задълбочен изследовател на националния иновационен модел на Япония. Не е тайна, че именно японското икономическо чудо става причината той да се заинтересува от японската техническа и индустриална политика. Анализът на догонващото иновационно развитие на Япония в хабилитационния труд е задълбочен, точен и актуален. Вярно са посочени новите проблеми и предизвикателствата, стоящи пред Япония в края на XX и началото на XXI век, като са взети под внимание и най-последните събития, сполетели японското общество като цяло и японската енергетика по-специално. „Японската част” на хабилитационния му труд е много важна за представянето на

¹ За подробности – виж дисертацията на Нако Стефанов „Философски и културологични аспекти на „Японското управление” за придобиване на научна степен „доктор на философските науки”. София, 2010 г.

цялата идея за източноазиатското мега-общество и източноазиатския иновационен мега-модел.

Като кореист много се радвам, че Нако Стефанов е приобщен към „корейската кауза”: той е активен участник в наши конференции и симпозиуми, посетил е Република Корея, което означава освен всичко друго и преки впечатления... Опознаването на корейския, а сетне и китайския иновационен модел върви изначално чрез съпоставка с японския, но сетне Корея и Китай се превръщат в самостоятелни научни теми в изследванията на Нако Стефанов. В хабилитационния си труд ученият прецизно описва предпоставките за създаване на националната иновационна система в Република Корея, спира се върху „стартовия етап” във формирането на тази система през 60-70-те години на XX век, проследява внимателно формирането на оригиналната платформа за иновационното развитие през 80-90-те години на XX век и набелязва пътищата, по които тази система се развива през XXI век.

Както и в главата за Япония, в края на „корейската глава” Нако Стефанов се спира върху проблеми и перспективи на местната иновационна динамика с оглед нейната приложимост в Република България. По този начин научните изследвания на Нако Стефанов се превръщат, смея да вярвам, в препоръчителни текстове за нашите икономисти и политици. Между другото, приложимостта на описаните от Нако Стефанов модели, придава на тях толкова търсена прагматична актуалност. Така ученият се превръща в експерт.

Съвсем по-различна е историята с Китайската народна република, чиято икономика от централизиран тип се трансформира в пазарна в условията на управлението на комунистическата партия. Като разглежда днешния китайски икономически модел, Нако Стефанов го определя като период на стремителна интензификация на функционирането на националната иновационна система.

Напълно логично, петата глава от хабилитационния труд е посветена, както казах, на философското осмисляне на досега направеното в Източна Азия и перспективите на иновационното развитие на този регион през XXI век. Общият научен инструментариум, използван от учения в текста, му позволява да предложи оригинална периодизация на иновационните процеси в Източна Азия.

Струва ми се, че трябва да се отбележи нарочно извода на Нако Стефанов за планово-пазарния синтез, характерен за икономиките на Източна Азия, като, ще добавя, балансът между двете начала е специфичен за всяка от трите страни. Ще добавя и нещо, звучащо почти провокационно, в икономиката на днешна КНДР също съществува планово-пазарен синтез, като пазарният дял, разбира се, все още е твърде скромнен².

Напълно справедливо ученият подчертава ролята на държавата като ключов фактор в иновационното развитие. За сетен път ще кажа: а може ли иначе? Нали анализираме региона на Източна Азия, отдавна и все още представляващ единно културно пространство, чиито държавни люде, кога явно, кога скрито, без да го осъзнават, споделят заветите на Конфуций за ролята на държавата в общественото развитие.

Друг важен фактор, осигуряващ успех на иновационното развитие, са човешките ресурси. Грижата за тяхното образование, професионалната им подготовка, се поема от държавата (виж горе!). Ала успешното иновационно развитие изисква и наличието на потребител на иновациите. Това също е грижа на държавата. Тук Нако Стефанов напълно основателно отбелязва, че икономиките на трите държави търпят развитие и през последните години насочват по-голямата част от специфичните и тежките индустрии към чужбина – причините за това са както икономически, така и социално. Вероятно, единственото изключение от това правило поне засега е КНР. Но не бих го нарекъл „де-индустриализация”, а по-скоро изменение в „индустриалния асортимент”, който не задължително води до нарушения в устойчивостта на иновационното развитие³.

Интерес представляват и наблюденията на Нако Стефанов за т.н. синергетичен ефект в иновационното развитие на Япония, Република Корея и Китайската народна република.

За мен, отново ще повторя, е важен „мостът”, който Нако Стефанов прави между моделите на иновационното развитие в Източна Азия и концепцията за

² Например, свободната икономическа зона в Кесон – А.Ф.

³ Въпреки че в Япония вероятно се наблюдават и такива тенденции – А.Ф.

евентуална иновационна платформа за устойчиво развитие на Република България през XXI век.

Доц. дфен Нако Стефанов има повече от 100 публикации, в това число монографии, студии и статии. Някои от неговите монографии се използват като учебници и учебни помагала.

Той е научен ръководител на докторанти и магистри. Чете задължителни лекционни курсове, в това число увод в японистиката; странознание на Япония; държавно и политическо устройство на Япония; японско управление; модели на socio-икономическо развитие на Източна Азия; източноазиатска икономика и култура, модели по управление на човешките ресурси; организационни иновации и квалификационно усъвършенстване; корпоративно управление; трудови отношения, оценка и заплащане на труда и т.н.

Доц. дфен Нако Стефанов е уважаван преподавател и колега, чието мнение се зачита.

Всичко това ми дава достатъчно основания да дам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА ЗА НЕГОВИТЕ КАЧЕСТВА и ДА ПРЕДЛОЖА избора на доц. дфен Нако Райнов Стефанов за академичната длъжност „ПРОФЕСОР“ на СУ „Св. Климент Охридски“ по научната специалност 2.3. Философия (Философски аспекти на развитието на страните от Източна Азия)“.

20 август 2010 г.

София

(подпис)

